



## Facultade de Ciencias Xurídicas e do Traballo

### Recursos e infraestructuras para a docencia dos Tí

El edificio, donde se ubica <?xml:namespace prefix = "st1" ns = "urn:schemas-microsoft-com:office:smarttags" />la Facultad de Ciencias Jurídicas y del Trabajo ocupa una superficie de 7.996 m2. Allí, además de las aulas enumeradas existen despachos para profesores, concretamente, 57 despachos.

Otras instalaciones de interés son las siguientes: Biblioteca y Salas de Lectura, Sala de Juicios, Delegación de alumnos, Conexión inalámbrica, Web de la Facultad de Ciencias Jurídicas y del Trabajo, recursos docentes en Red. Como apoyo a la docencia, la Universidad de Vigo ha puesto a disposición de profesorado y alumnado la plataforma FAITIC

(<http://faitic.uvigo.es/>) con recursos en línea destinados a la teleformación, Servicio de reprografía y Cafetería .

### Coordinación da mobilidade

A coordinación dos programas de mobilidade Erasmus, Sicue Séneca, Isep realizase pola Prfa. Dna. Regina Ibáñez Paz (Despacho A-206, e-mail [ripaz@uvigo.es](mailto:ripaz@uvigo.es), tfno. (00.34).986.813.823 sen perxuício da labor de orientación e información da ORI.

### Titulacions impartidas no Centro

Neste Centro impártense as seguintes titulacions: Grado en Dereito, Grado en Relacions laborais e Recursos Humanos, Licenciatura en Dereito (rama económico-empresarial), Diplomatura en Relacions Laborais, Master en Ordenación Xurídica do mercado e máster en menores en situación de desprotección e conflito social. A información específica sobre de cada un atópase de seguido no seu apartado propio.

E de importancia sinalar que o MASTER EN XESTIÓN E DIRECCIÓN LABORAL ATÓPASE EN SUSPENSIÓN TEMPORAL para el CURSO 2009/2010.

### Outra información

Na páxina <http://www.uvigo.es/alumnado/index.gl.htm> a/a alumno/a atopará información de interese sobre asociacións, biblioteca, bolsas, créditos, emprego, mobilidade, premios, outros (actividades extracadémicas e recreativas), residencias, Secretaría virtual, servicios informáticos, transportes, acceso á Universidade e convalidacións.

### Calendario académico

**Calendario escolar curso 2009-2010**

**Estudios oficiais de grao e posgrao**

**(Aprobado en Consello de Goberno do día 20-04-2009)**

**1.-** O período lectivo do curso académico comprenderá do día **21** de setembro de 2009 ao **30** de xullo de 2010. O mes de agosto non será lectivo.

**2.-** As actividades académicas comezarán e rematarán nas datas seguintes:

**Primeiro cuadrimestre** inicio: **21** de setembro de 2009.

remate: **3** de febreiro de 2010.

**Segundo cuadrimestre** inicio: **4** de febreiro de 2010.

remate: **7** de xuño de 2010. 

**3.-** Cando estea previsto a realización de probas de avaliación os/as estudantes en cada curso académico terán dereito a dúas

oportunidades quedando o calendario recomendado de probas de avaliación organizado en tres períodos:

| Denominación          | Datas das probas de avaliación                                 | Data límite de rexistro das cualificacións en xescampus |
|-----------------------|----------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|
| Primeiro cuadrimestre | entre o <b>21</b> de xaneiro e o <b>3</b> de febreiro de 2010. | <b>18</b> de febreiro de 2010                           |
| Segundo cuadrimestre  | entre o <b>25 de maio</b> ao <b>7</b> de xuño de 2010.         | <b>25</b> de xuño de 2010                               |
| Xullo                 | entre os días <b>1</b> ao <b>15</b> de xullo de 2010.          | <b>26</b> de xullo de 2010                              |

**4.-** As clases interromperanse dende o día **21** de decembro de 2009 ata o día **8** de xaneiro de 2010 (ambos os dous incluídos), os días **15** e **16** de febreiro e dende o día **27** de marzo ao **5** de abril de 2010 (ambos os dous incluídos).

**5.-** Terá carácter festivo o día **28** de xaneiro de 2010 (celebración do patrón da Universidade). Posuirán o mesmo carácter os días das festas oficiais do Estado, da Comunidade Autónoma e, en cada Campus, os días das festas locais.

**6.-** Así mesmo, en cada Centro terán carácter festivo a data da festa do Centro. Todas as que non coincidan en luns ou venres, pasaranse a eses días.

|                                                                                   |                    |
|-----------------------------------------------------------------------------------|--------------------|
| E.T.S. Enxeñeiros de Telecomunicación                                             | 29-09-09, martes   |
| E.U. Enx. Téc. Forestal                                                           | 04-10-09, domingo  |
| Facultades de Bioloxía// Ciencias do Mar// Química//Ciencias                      | 15-11-09, domingo  |
| E.U. Formación do Profesorado de E.X.B.                                           | 27-11-09, venres   |
| E.T.S. Enxeñaría de Minas                                                         | 04-12-09, venres   |
| Fac. de Dereito // Fac. CC. Xurídicas e do Traballo                               | 07-01-10, xoves    |
| E.S. Enxeñaría Informática                                                        | 25-02-10, xoves    |
| E.T.S. Enx. Industrial // E.U. Enx. Téc. Industrial                               | 19-03-10, venres   |
| Facultade CC.EE.EE. // CC.EE e Turismo // E.U.Est. Empresariais                   | 05-04-10, luns     |
| Fac. Historia//Filoloxía e Tradución//Fac. CC. da Educación//Fac. CC.Educ. e Dep. | 26-04-10, luns     |
| Facultade de Ciencias Sociais e da Comunicación                                   | 29-04-10, xoves    |
| Fac. CC. Xurídicas e do Traballo ( Relacións Laborais)                            | 01-05-10, sábado   |
| Facultade de Belas Artes                                                          | 08-05-10, sábado   |
| EE.UU. de Enfermería                                                              | 12-05-10, mércores |

## Normativa e lexislación

Dentro da normativa destacamos:

- a.- Lei Orgánica 6/2001, do 21 de decembro de Universidades.
- b.- Lei Orgánica 4/2007, do 12 de abril, pola que se modifica a Lei 6/2001 de Universidades.
- c.- O regulamento de Estudiantes.

Ista e outra normativa atópase na páxina web da Univeridade na información relativa ao alumnado.

d.- A normativa de permanencia na Universidad de Vigo, foi aprobada polo Consello Social o 13 de xuño do 2001 e modificouse pra adaptalo o longo do tempo. Regula as seguintes materias:matriculación no 1º curso de acceso ou reinicio de estudos, convocatorias, rendimento académico mínimo, comisión de permanencia, requisitos da matrícula, avaliación curricular e reinicio de estudos.O Seu contido pode consultarse no enlace:

[http://webs.uvigo.es/sxeralweb/images/normativa/ordenacion\\_academica/normativa\\_de\\_permanencia\\_na\\_universidade\\_de\\_vigo.pdf](http://webs.uvigo.es/sxeralweb/images/normativa/ordenacion_academica/normativa_de_permanencia_na_universidade_de_vigo.pdf)

---

## Información xeral do centro

---

### EQUIPO DECANAL

#### **Decana**

Ana María Pita Grandal

#### **Vicedecanos/as**

Pilar Allegue Agüete

María del Mar Rodríguez Domínguez

Ángel Aday Jiménez Alemán

#### **Secretaria**

Patricia Valcárcel Fernández

Campus Univ. Vigo  
36200 Vigo Tel: 986814010 Fax 986814011  
e-mail [sdfdev@uvigo.es](mailto:sdfdev@uvigo.es)

---

<http://webs.uvigo.es/cienciasxuridicasedotraballo/>

A Xunta de Facultade da Fac de CCXX e do Traballo de Vigo e un órgano colexiado de representación, decisión e control do centro. Está composta polo Decano/a, que a preside, e polos demais membros determinados no artigo 4 da súa normativa de réximen interno aprobada no Consello de Goberno do 5 de outubro de 2005.

Atopamos tamén as seguintes Comisions Delegadas da Xunta de Facultade:

a.- Comisión Permanente da Xunta de Facultade. 

b.- Comisión de Docencia. 

c.- Comisión de Convalidacións e Validacións. 

d.- Comisión de Biblioteca e Extensión Universitaria. 

De unha especial importancia é a Comisión de Calidade. 

Tamén sulíñamos o destacado papel, pola súa transcendencia, das Xuntas de Titulación encargadas de elaborar, aprobar e modificar as propostas dos plans de estudos. Atopamos de unha banda a Xunta de Titulación de Relacións Laborais e pola outra a Xunta de Titulación de Dereito Económico.

# Máster Universitario en Menores en Situación de Desprotección e Conflicto Social

## Materias

### Curso 1

| Código        | Nome                                                                                               | Cuadrimestre | Cr.totais |
|---------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|-----------|
| V08M042V01101 | Marco Normativo da Protección do Menor                                                             | 1c           | 5         |
| V08M042V01102 | Medidas de Protección do Menor en Situación de Risco e Desamparo                                   | 1c           | 7         |
| V08M042V01103 | Adopción Nacional e Internacional de Menores                                                       | 1c           | 4         |
| V08M042V01104 | Procedementos Cívís e Protección de Menores. Xurisdición Voluntaria e Contenciosa                  | 1c           | 4         |
| V08M042V01105 | O Menor como Vítima de Feitos Delitivos                                                            | 1c           | 5         |
| V08M042V01106 | O Menor como Infractor                                                                             | 1c           | 5         |
| V08M042V01201 | Proceso Penal de Menores                                                                           | 2c           | 5         |
| V08M042V01202 | A Intervención Socio-Educativa con Menores en Situación de Risco, Desprotección e Conflicto Social | 2c           | 7         |
| V08M042V01203 | A Mediación como Medio de Solución de Conflictos con Menores                                       | 2c           | 6         |
| V08M042V01204 | Traballo Fin de Máster                                                                             | 2c           | 12        |

| DATOS IDENTIFICATIVOS                  |                                                                                                                                                                                     |          |       |              |
|----------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|-------|--------------|
| Marco Normativo da Protección do Menor |                                                                                                                                                                                     |          |       |              |
| Materia                                | Marco Normativo da Protección do Menor                                                                                                                                              |          |       |              |
| Código                                 | V08M042V01101                                                                                                                                                                       |          |       |              |
| Titulación                             | Máster Universitario en Menores en Situación de Desprotección e Conflito Social                                                                                                     |          |       |              |
| Descriptor                             | Creditos ECTS                                                                                                                                                                       | Carácter | Curso | Cuadrimestre |
|                                        | 5                                                                                                                                                                                   | OB       | 1     | 1c           |
| Lingua impartición                     | Castelán<br>Galego                                                                                                                                                                  |          |       |              |
| Departamento                           | Dereito privado<br>Dereito público<br>Dpto. Externo                                                                                                                                 |          |       |              |
| Coordinador/a                          | Bergareche Gros, María Almudena                                                                                                                                                     |          |       |              |
| Profesorado                            | Arias Martínez, María Antonia<br>Bergareche Gros, María Almudena<br>García Gestoso, María Noemí<br>García Vázquez, Sonia<br>Pacho Blanco, José Manuel<br>Sánchez Ramos, María Belén |          |       |              |
| Correo-e                               | almuberga@uvigo.es                                                                                                                                                                  |          |       |              |
| Web                                    |                                                                                                                                                                                     |          |       |              |
| Descrición xeral                       |                                                                                                                                                                                     |          |       |              |

| Competencias |                                                                                                                                                                                   |                          |
|--------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|
| Código       |                                                                                                                                                                                   | Tipoloxía                |
| CE1          | Capacidade de comprender sistemáticamente a situación xurídica e social dos menores desprotexidos e en conflito social                                                            | - saber<br>- saber facer |
| CE2          | Capacidade de facer unha avaliación e análise crítica da normativa vixente e dos mecanismos de intervención psico-social aplicables ós menores desprotexidos e en conflito social | - saber<br>- saber facer |
| CE3          | Capacidade de aplicar os coñecementos adquiridos e de resolver problemas que afectan ós menores desprotexidos e en conflito social, dende una perspectiva interdisciplinar        | - saber<br>- saber facer |
| CE7          | Capacidade de facer unha análise crítica e debatir en foros de carácter científico e investigador propostas e ideas novas xurdidas no referido ámbito de estudo                   | - saber<br>- saber facer |
| CT1          | Capacidade de síntese e análise                                                                                                                                                   | - saber facer            |

| Resultados de aprendizaxe                                                                                                                                                              |                                 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------|
| Resultados de aprendizaxe                                                                                                                                                              | Competencias                    |
| Capacidade de realizar unha avaliación e análise crítica da normativa vixente e dos mecanismos de intervención *psico-social aplicables aos menores desprotexidos e en conflito social | CE1<br>CE2<br>CE3<br>CE7<br>CT1 |
| Capacidade de aplicar os coñecementos adquiridos e de resolver problemas que afectan os menores desprotexidos e en conflito social, desde unha perspectiva interdisciplinar            | CE1<br>CE2                      |

| Contidos                              |                                                                                                                            |
|---------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Tema                                  |                                                                                                                            |
| 1. Protección internacional do menor  | A Convención sobre os Dereitos do Neno; o Dereito Internacional Humanitario; instrumentos europeos de protección do menor. |
| 2. Protección constitucional do menor | Orixe e fundamento *legitimador dos dereitos fundamentais do menor; dereitos fundamentais do menor.                        |

3. Normativa estatal e autonómica de protección de menores.

4. Estatuto xurídico do menor estranxeiro.

### Planificación docente

|                                         | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
|-----------------------------------------|---------------|--------------------|--------------|
| Estudos/actividades previos             | 0             | 25                 | 25           |
| Traballos tutelados                     | 0             | 30                 | 30           |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | 0             | 13                 | 13           |
| Estudo de casos/análises de situacións  | 0             | 13                 | 13           |
| Prácticas autónomas a través de TIC     | 0             | 4                  | 4            |
| Sesión maxistral                        | 20            | 20                 | 40           |

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

### Metodoloxía docente

|                                         | Descrición                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Estudos/actividades previos             | Procura, lectura e traballo de documentación, propostas de resolución de problemas e/ou exercicios que se realizarán na aula e/ou laboratorio de forma autónoma por parte do alumnado.                                                                                                                                                                                                              |
| Traballos tutelados                     | O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia, prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc.<br>Xeralmente trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...                                     |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a *exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou *algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral. |
| Estudo de casos/análises de situacións  | Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, *diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.                                                                                                                                                       |
| Prácticas autónomas a través de TIC     | Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e *procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través do TIC de maneira autónoma.                                                                                                                                                                          |
| Sesión maxistral                        | Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.                                                                                                                                                                                                                  |

### Atención personalizada

| Metodoloxías                            | Descrición                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Resolución de problemas e/ou exercicios | O profesorado atenderá *personalizadamente ou en grupo a actividade na que se formulan problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a *ejercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou *algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral. |
| Estudo de casos/análises de situacións  | O profesorado atenderá *personalizadamente ou en grupo a actividade encamiñada á análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.                                                                                                                               |
| Prácticas autónomas a través de TIC     | O profesorado atenderá *personalizadamente ou en grupo as actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e *procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través do TIC de maneira autónoma.                                                                                                                                                                        |
| Estudos/actividades previos             | O profesorado atenderá *personalizadamente ou en grupo as actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Traballos tutelados                     | O profesorado atenderá *personalizadamente ou en grupo o traballo co que o estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma de/dos estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...                 |

| Avaliación                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |               |                                 |
|-----------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------------------------|
|                                         | Descrición                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Cualificación | Competencias Avaliadas          |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | <p>Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas mediante a aplicación dos coñecementos adquiridos, da información dispoñible e a interpretación dos resultados.</p> <p>Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, e adestrarse en procedementos alternativos de solución.</p> <p>O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara investigacións, memorias, resumos de lecturas e conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/*s estudante/*s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...</p> | 40            | CE1<br>CE2<br>CE3<br>CE7<br>CT1 |
| Sesión maxistral                        | <p>Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.</p> <p>Charla aberta entre un grupo de estudantes. #Podar centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | 40            | CE1<br>CE2<br>CE3<br>CE7<br>CT1 |
| Traballos tutelados                     | <p>O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma de/dos estudante/*s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 20            | CE1<br>CE2<br>CE3<br>CE7<br>CT1 |

#### Outros comentarios e avaliación de Xullo

1º Para que o alumno sexa avaliado deberá asistir como mínimo ao 60% das clases. O alumno que puntualmente e por motivos xustificadas non poida completar a asistencia ao 60% das clases, deberá porse en contacto co/o coordinador/a de a materia, quen avaliará se a puntual falta de asistencia pode ser suplida polos métodos de avaliación que se lle indiquen.

2º Pola asistencia á clase o/a alumno poderá obter incluso un 40% da cualificación final.

3º O 60% restante da cualificación final resultará da \*avalidación das actividades establecidas na Guía docente da materia.

4º En segunda convocatoria, o/a alumno/deberaa entregar os traballos ou actividades esixidas na materia ao longo do curso e, ademais, presentarse a unha proba final, teórica e/ou práctica.

#### Bibliografía. Fontes de información

Norberto Bobbio, El tiempo de los derechos, Sistema, 1994

Luigi Ferrajoli, Derechos y garantías, Trotta, 1999

Santos Boaventura de Sousa, De la mano de Alicia, Uniandes, 1998

Encyclopaedia Universalis, vol. 6, voz , Encyclopaedia Universalis, 1980

José B. Acosta Estévez, Los mecanismos internacionales de control respecto de la cConvención de los Derechos del Niño, en Los derechos de la Infancia y la Adolescencia, , 2000

Salomé Adrocher Biosca, La protección de los menores emigrantes, refugiados y desplazados en el derecho español, Revista del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, nº 15, 1999

Isabel Álvarez Vélez y Elena Calvo Blanco (eds.), Derechos del Niño: ONU, Conferencia de la Haya, Derecho Internacional humanitario, Consejo de Europa, Unión Europea, Organización de los Estados Americanos y Organización para la Unidad de Africa, MacGraw-Hill, 1998

Adriana Beghé Loreti, La tutela internazionale dei diritti del fanciullo, Cedan, 1995

Boletín de Información Sociolaboral Internacional, BIBLIOGRAFÍA sobre derechos del Niño, nº 70 y 82, 2002

, Bibliografía amplia y pormenorizada, [http://www.cepc.es/include\\_mav/getfile.asp?IdFileImage=191](http://www.cepc.es/include_mav/getfile.asp?IdFileImage=191),

Bases de datos de Aranzadi, Legialación y jurisprudencia, ,

Bases de datos del Tribunal Constitucional, Sentencias del Tribunal Constitucional, ,

---

## **Recomendacións**

### **Materias que continúan o temario**

Adopción Nacional e Internacional de Menores/V08M042V01103

O Menor como Infractor/V08M042V01106

O Menor como Vítima de Feitos Delitivos/V08M042V01105

A Intervención Socio-Educativa con Menores en Situación de Risco, Desprotección e Conflito Social/V08M042V01202

A Mediación como Medio de Solución de Conflictos con Menores/V08M042V01203

Medidas de Protección do Menor en Situación de Risco e Desamparo/V08M042V01102

Procedementos Cívís e Protección de Menores. Xurisdición Voluntaria e Contenciosa/V08M042V01104

Proceso Penal de Menores/V08M042V01201

---



| DATOS IDENTIFICATIVOS                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |          |       |              |
|------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|-------|--------------|
| Medidas de Protección do Menor en Situación de Risco e Desamparo |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |          |       |              |
| Materia                                                          | Medidas de Protección do Menor en Situación de Risco e Desamparo                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |          |       |              |
| Código                                                           | V08M042V01102                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |          |       |              |
| Titulación                                                       | Máster Universitario en Menores en Situación de Desprotección e Conflito Social                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |          |       |              |
| Descriptor                                                       | Creditos ECTS                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Carácter | Curso | Cuadrimestre |
|                                                                  | 7                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | OB       | 1     | 1c           |
| Lingua impartición                                               | Castelán Galego                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |          |       |              |
| Departamento                                                     | Análise e intervención psicosocioeducativa<br>Dereito privado<br>Dereito público<br>Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |          |       |              |
| Coordinador/a                                                    | Martínez Hens, Elena                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |          |       |              |
| Profesorado                                                      | Casado Neira, David<br>Estévez Abeleira, Teresa Dolores<br>Fariña Rivera, Francisca<br>Martínez Hens, Elena<br>Martínez Táboas, María Teresa<br>Noriega Rodríguez, Lidia<br>Vázquez Figueiredo, María José                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |          |       |              |
| Correo-e                                                         | mhens@uvigo.es                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |          |       |              |
| Web                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |          |       |              |
| Descrición xeral                                                 | Nesta materia realízase un estudo sobre o réxime protector ao menor de idade en situación de risco e desamparo instaurado por el ordenamento xurídico. Para iso é preciso determinar que entende o lexislador como situacións que provocan *lan desprotección dos menores de idade e cales son os mecanismos que legalmente se estableceron para a súa superación. Debido á amplitude de supostos nos que o menor pode atoparse, se dividiu a materia en diferentes apartados nos que se analiza, de forma puntual, a problemática específica. En referencia ao contido da materia, sinalar que se analizarán as normativas en vigor e para observar a súa aplicación práctica comentaranse diversas resolucións administrativas e xudiciais. |          |       |              |

| Competencias |                                                                                                                                                                            |               |
|--------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| Código       |                                                                                                                                                                            | Tipoloxía     |
| CE1          | Capacidade de comprender sistematicamente a situación xurídica e social dos menores desprotexidos e en conflito social                                                     | - saber       |
| CE3          | Capacidade de aplicar os coñecementos adquiridos e de resolver problemas que afectan ós menores desprotexidos e en conflito social, dende una perspectiva interdisciplinar | - saber facer |
| CE4          | Dominar habilidades e métodos de investigación especificamente relacionados cos menores desprotexidos e en conflito social                                                 | - saber       |
| CE6          | Capacidade de comunicar e compartir coa comunidade académica e a sociedade en xeral os resultados da investigación para o su aproveitamiento efectivo                      | - saber facer |
| CE7          | Capacidade de facer unha análise crítica e debatir en foros de carácter científico e investigador propostas e ideas novas xurdidas no referido ámbito de estudo            | - saber facer |
| CE8          | Capacidade de incentivar e impulsar en contextos académicos e profesionais a investigación no ámbito dos menores desprotexidos e en conflito social                        | - saber       |
| CT1          | Capacidade de síntese e análise                                                                                                                                            | - saber       |
| CT2          | Capacidade de aprender de forma autónoma                                                                                                                                   | - saber       |
| CT3          | Capacidade de gestión da información                                                                                                                                       | - saber facer |
| CT4          | Capacidade de organizar e planificar                                                                                                                                       | - saber facer |
| CT5          | Capacidade de resolver problemas de forma efectiva                                                                                                                         | - saber facer |
| CT6          | Capacidade de argumentar y rebatir ideas, aplicando un pensamento crítico e lóxico                                                                                         | - saber facer |

|      |                                                                                                |                     |
|------|------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|
| CT7  | Capacidade de investigar de forma colaborativa                                                 | - saber             |
| CT8  | Preocupación pola calidade                                                                     | - saber             |
| CT9  | Comportarse de forma ética e con responsabilidade social coma cidadán e coma investigador      | - Saber estar / ser |
| CT10 | Comunicarse de xeito efectivo no ámbito académico e investigador                               | - saber             |
| CT11 | Traballar dende unha perspectiva comparada, manexando información comparada e interdisciplinar | - saber facer       |
| CT12 | Capacidade de captar e aproveitar con eficiencia os recursos destinados á investigación        | - saber             |

## Resultados de aprendizaxe

| Resultados de aprendizaxe                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Competencias                                                                                                                  |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Coñecemento por parte do estudante do Dereito civil en relación aos aspectos teóricos e prácticos dos menores de idade. O alumno poderá profundar en temas tales como, entre outros, o acollemento de menores, a incapacitación dos mesmos, a adopción nacional e a protección do menor nas situacións de crises de parella. | CE1<br>CE3<br>CE4<br>CE6<br>CE7<br>CE8<br>CT1<br>CT2<br>CT3<br>CT4<br>CT5<br>CT6<br>CT7<br>CT8<br>CT9<br>CT10<br>CT11<br>CT12 |

## Contidos

| Tema                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Estatuto xurídico do menor: evolución histórica.                              | Cambios legislativos na protección do menor. Evolución histórica e configuración actual.                                                                                                                                                                                                                                   |
| Indicadores de desprotección familiar e social dos menores.                   | A familia contemporánea. Definición e tipoloxía familiar. Familias funcionais, disfuncionais e desestructuradas.<br>O menor en situación de exclusión social. Causas, factores de risco social e tipos de exclusión social e/ou marxinação social do menor.<br>Indicadores de desprotección familiar e social dos menores. |
| Situacións de risco e desamparo. Garda. Acollemento.                          | Diferenciación entre as situacións de risco e desamparo. A garda administrativa. O acogimiento familiar e residencial. Novidades na lexislación actual.                                                                                                                                                                    |
| Incapacidade do menor. Protección do menor en situacións de crises de parella | O menor incapacitado e a súa protección. Causas de incapacitación. Ambito de actuación dos menores incapacitados. O interese do menor. Custodia individual e custodia compartida. Lexislación estatal e autonómica.                                                                                                        |

## Planificación docente

|                                                           | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
|-----------------------------------------------------------|---------------|--------------------|--------------|
| Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma | 0             | 151                | 151          |
| Sesión maxistral                                          | 24            | 0                  | 24           |

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

## Metodoloxía docente

| Descrición |
|------------|
|------------|

|                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-----------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma | <p>Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas mediante a aplicación dos coñecementos adquiridos, da información dispoñible e a interpretación dos resultados.</p> <p>Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, e adestrarse en procedementos alternativos de solución.</p> <p>O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara investigacións, memorias, resumos de lecturas e conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/as estudantes que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...</p> |
| Sesión maxistral                                          | <p>Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.</p> <p>Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral...</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |

### Atención personalizada

| Metodoloxías                                              | Descrición                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Sesión maxistral                                          | El profesor atenderá y resolverá las dudas individualmente o en grupo, en relación a la materia, no sólo en el aula y en las tutorías en el despacho, sino también a través de correo electrónico o del campo virtual. El objetivo es proporcionar a los alumnos la orientación, apoyo y motivación necesarios en el proceso de aprendizaje.                                    |
| Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma | Para un mejor aprendizaje de la materia por parte del alumnado, el profesor resolverá aquellas dificultades que les vayan surgiendo respecto de la materia, así como de aquellos trabajos o ejercicios que hayan realizado de forma individual. El profesor atenderá a los alumnos en el aula, en tutorías en el despacho y a través de correo electrónico o del campo virtual. |

### Avaliación

|                                                           | Descrición                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Cualificación | Competencias Avaliadas                                                             |
|-----------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|------------------------------------------------------------------------------------|
| Sesión maxistral                                          | <p>Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.</p> <p>Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral...</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | 40            | CE1<br>CE4<br>CE7<br>CE8<br>CT1<br>CT3<br>CT6<br>CT7<br>CT8<br>CT9<br>CT11<br>CT12 |
| Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma | Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas mediante a aplicación dos coñecementos adquiridos, da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, e adestrarse en procedementos alternativos de solución. O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara investigacións, memorias, resumos de lecturas e conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/as estudantes que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción... | 60            | CE1<br>CE3<br>CE8<br>CT3<br>CT5<br>CT6<br>CT7<br>CT10<br>CT12                      |

### Outros comentarios e avaliación de Xullo

---

**Bibliografía. Fontes de información**

---

Caparrós Civera y Jiménez-Aybar, El acogimiento familiar. Aspectos jurídicos y sociales, 2001, Rialp

De Andrés Irazazábal y Hernández Catalán, Filiación, adopción y otras formas de protección de menores, 2006, Colex-Data

García Garnica, Aspectos actuales de la protección jurídica del menor, 2008, Aranzadi

Díez García, Desamparo de menores y acogimiento, 1999, Aranzadi civil 3

Feliu Rey, Comentarios a la Ley de adopción, 1989, Tecnos

Fluiters Casado, Acogimiento y adopción, 1996, Cuadernos de Derecho judicial 16

Linacero de la Fuente, Protección jurídica del menor, 2001, Montecorvo

Múñoz Rojas, Perspectiva judicial del acogimiento y la adopción, 1989, Actualidad civil 1

Pérez Álvarez, La nueva adopción, 1989, Civitas

Serrano Ruiz-Calderón, Abandono y desamparo de menores en el Derecho civil español, 2004, Fundación Universitaria Española

Vivancos Sánchez, Constitución de la tutela automática tras la declaración de desamparo, 2000, Actualidad Civil 5

---

---

**Recomendaciones**

---

| <b>DATOS IDENTIFICATIVOS</b>                        |                                                                                                                     |          |       |              |
|-----------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|-------|--------------|
| <b>Adopción Nacional e Internacional de Menores</b> |                                                                                                                     |          |       |              |
| Materia                                             | Adopción Nacional e Internacional de Menores                                                                        |          |       |              |
| Código                                              | V08M042V01103                                                                                                       |          |       |              |
| Titulación                                          | Máster Universitario en Menores en Situación de Desprotección e Conflicto Social                                    |          |       |              |
| Descriptor                                          | Creditos ECTS                                                                                                       | Carácter | Curso | Cuadrimestre |
|                                                     | 4                                                                                                                   | OB       | 1     | 1c           |
| Lingua impartición                                  | Castelán                                                                                                            |          |       |              |
| Departamento                                        | Dereito privado Dpto. Externo                                                                                       |          |       |              |
| Coordinador/a                                       | Michinel Álvarez, Miguel Ángel                                                                                      |          |       |              |
| Profesorado                                         | Carballo Piñeiro, Laura<br>Mariño de Andrés, Ángel Manuel<br>Martínez Hens, Elena<br>Michinel Álvarez, Miguel Ángel |          |       |              |
| Correo-e                                            | michinel@uvigo.es                                                                                                   |          |       |              |
| Web                                                 |                                                                                                                     |          |       |              |
| Descrición xeral                                    | Estudo da adopción nacional e internacional de menores                                                              |          |       |              |

| <b>Competencias</b> |                                                                                                                                                                                   |                     |
|---------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|
| Código              |                                                                                                                                                                                   | Tipoloxía           |
| CE1                 | Capacidade de comprender sistemáticamente a situación xurídica e social dos menores desprotexidos e en conflito social                                                            | - saber             |
| CE2                 | Capacidade de facer unha avaliación e análise crítica da normativa vixente e dos mecanismos de intervención psico-social aplicables ós menores desprotexidos e en conflito social | - saber facer       |
| CE3                 | Capacidade de aplicar os coñecementos adquiridos e de resolver problemas que afectan ós menores desprotexidos e en conflito social, dende una perspectiva interdisciplinar        | - saber facer       |
| CE4                 | Dominar habilidades e métodos de investigación especificamente relacionados cos menores desprotexidos e en conflito social                                                        | - saber             |
| CE5                 | Capacidade de concebir, deseñar e por en práctica, con seriedade académica, un proceso de investigación no ámbito dos menores desprotexidos e en conflito social                  | - saber facer       |
| CE6                 | Capacidade de comunicar e compartir coa comunidade académica e a sociedade en xeral os resultados da investigación para o su aproveitamento efectivo                              | - saber facer       |
| CT1                 | Capacidade de síntese e análise                                                                                                                                                   | - Saber estar / ser |
| CT2                 | Capacidade de aprender de forma autónoma                                                                                                                                          | - Saber estar / ser |
| CT3                 | Capacidade de gestión da información                                                                                                                                              | - Saber estar / ser |
| CT4                 | Capacidade de organizar e planificar                                                                                                                                              | - Saber estar / ser |
| CT5                 | Capacidade de resolver problemas de forma efectiva                                                                                                                                | - Saber estar / ser |
| CT6                 | Capacidade de argumentar y rebatir ideas, aplicando un pensamento crítico e lóxico                                                                                                | - Saber estar / ser |
| CT7                 | Capacidade de investigar de forma colaborativa                                                                                                                                    | - Saber estar / ser |
| CT8                 | Preocupación pola calidade                                                                                                                                                        | - Saber estar / ser |
| CT9                 | Comportarse de forma ética e con responsabilidade social coma cidadán e coma investigador                                                                                         |                     |
| CT10                | Comunicarse de xeito efectivo no ámbito académico e investigador                                                                                                                  | - Saber estar / ser |
| CT11                | Traballar dende unha perspectiva comparada, manexando información comparada e interdisciplinar                                                                                    | - Saber estar / ser |
| CT12                | Capacidade de captar e aproveitar con eficiencia os recursos destinados á investigación                                                                                           | - Saber estar / ser |

## Resultados de aprendizaxe

| Resultados de aprendizaxe                                        | Competencias                                                                                                                  |
|------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Coma resultado da aprendizaxe o alumnado adquire as competencias | CE1<br>CE2<br>CE3<br>CE4<br>CE5<br>CE6<br>CT1<br>CT2<br>CT3<br>CT4<br>CT5<br>CT6<br>CT7<br>CT8<br>CT9<br>CT10<br>CT11<br>CT12 |

### Contidos

| Tema                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                |
|--------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I. A adopción nacional: introdución.                                                 | I. A adopción nacional: introdución.                                                                                                                                                                           |
| II. Suxeitos da adopción                                                             | II. Suxeitos da adopción                                                                                                                                                                                       |
| III. Constitución da adopción                                                        | III. Constitución da adopción                                                                                                                                                                                  |
| IV. Efectos da adopción                                                              | IV. Efectos da adopción                                                                                                                                                                                        |
| V. Extinción da adopción                                                             | V. Extinción da adopción                                                                                                                                                                                       |
| VI. A adopción por persoas homosexuais                                               | VI. A adopción por persoas homosexuais                                                                                                                                                                         |
| VII. Dereito do fillo a coñecer a súa orixe biolóxica                                | VII. Dereito do fillo a coñecer a súa orixe biolóxica                                                                                                                                                          |
| VIII. A adopción internacional: fontes                                               | VIII.1.: O Convenio da Haia de 1993 sobre protección do neno e cooperación de autoridades en materia de adopción (introdución).<br>VIII.2.: A Lei española 54/2002 sobre adopción internacional (introdución). |
| IX. Competencia xudicial internacional para constituír unha adopción en España.      | IX.1.: A competencia de xuíces e tribunais españois.<br>IX.2.: A competencia dos cónsules.<br>IX.3.: A cooperación entre autoridades.                                                                          |
| X. Lei aplicable á adopción por autoridades españolas.                               | X.1.: Determinación da lei reitora da adopción.<br>X.2.: Ámbito da lei aplicable.                                                                                                                              |
| XI. Recoñecemento de decisións de adopción constituídas por autoridades estranxeiras | XI. 1.: Condicións para o recoñecemento. XI. 2.: Procedemento para o recoñecemento.                                                                                                                            |

### Planificación docente

|                                                           | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
|-----------------------------------------------------------|---------------|--------------------|--------------|
| Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma | 0             | 88                 | 88           |
| Sesión maxistral                                          | 12            | 0                  | 12           |

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

### Metodoloxía docente

|                                                           | Descrición                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-----------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma | <p>Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante o exercicio de rutinas, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección *maxistral.</p> <p>Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvolo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, e adestrarse en procedementos alternativos de solución.</p> <p>Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.</p> |

|                  |                                                                                                                                                                                                                            |
|------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Sesión maxistral | Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.                                         |
|                  | Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo. |

### Atención personalizada

| Metodoloxías     | Descrición                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Sesión maxistral | Enténdese por atención personalizada o tempo que cada profesor reserva para atender e resolver dúbidas ao alumnado en relación a unha materia concreta. Actividade académica desenvolvida polo profesorado, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a tutorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual). |

### Avaliación

|                                                           | Descrición                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Cualificación | Competencias Avaliadas             |
|-----------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|------------------------------------|
| Sesión maxistral                                          | Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.                                                                                                                                                                        | 40            | CE1<br>CT1<br>CT4<br>CT6           |
|                                                           | Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.                                                                                                                                |               |                                    |
| Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma | Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral. | 60            | CE2<br>CE3<br>CE4<br>CE5<br>CE6    |
|                                                           | Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, e adestrarse en procedementos alternativos de solución.                                                                                                                           |               | CT2<br>CT3<br>CT5<br>CT7           |
|                                                           | Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.                                                                                                                                                                       |               | CT8<br>CT9<br>CT10<br>CT11<br>CT12 |

### Outros comentarios e avaliación de Xullo

1. Para que o/a alumno/a sexa avaliado deberá asistir como mínimo ao 60% das clases. O/A alumno/a que puntualmente e por motivos xustificadas non poida completar a asistencia ao 60% das clases, deberá poñerse en contacto co/a coordinador/a da materia, quen avaliará se a puntual falta de asistencia pode ser suplida polos métodos de avaliación que se lle indiquen.
2. Pola asistencia á clase o/a alumno/a poderá obter ata un 40% da cualificación final. O 60% restante da cualificación final resultará da avaliación das actividades establecidas na Guía docente da materia.
3. En segunda convocatoria, o/a alumno/a deberá entregar os traballos ou actividades esixidas na materia ao longo do curso, e ademais deberá presentarse a unha proba final, teórica e/ou práctica.

### Bibliografía. Fontes de información

- Rodríguez Benot y González Marín, Estudios sobre adopción internacional, 2001, IJ-UNAM
- González Martín, Nuria, Adopción internacional: la práctica mediadora y los acuerdos bilaterales, 2006, IJ-UNAM

Feliu Rey, Comentarios a la Ley de adopción , 1989, Tecnos

De Andrés Irazazábal y Hernández Catalán , Filiación, adopción y otras formas de protección de menores , 2006, Colex-Data

---

## **Recomendacións**

---



**DATOS IDENTIFICATIVOS****Procedementos Cívís e Protección de Menores. Xurisdición Voluntaria e Contenciosa**

|                       |                                                                                                     |          |       |              |
|-----------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|-------|--------------|
| Materia               | Procedementos<br>Cívís e<br>Protección de<br>Menores.<br>Xurisdición<br>Voluntaria e<br>Contenciosa |          |       |              |
| Código                | V08M042V01104                                                                                       |          |       |              |
| Titulacion            | Máster<br>Universitario en<br>Menores en<br>Situación de<br>Desprotección e<br>Conflicto Social     |          |       |              |
| Descriptores          | Creditos ECTS                                                                                       | Carácter | Curso | Cuadrimestre |
|                       | 4                                                                                                   | OB       | 1     | 1c           |
| Lingua<br>impartición | Castelán<br>Galego                                                                                  |          |       |              |
| Departamento          | Dereito público                                                                                     |          |       |              |
| Coordinador/a         | Pillado González, Esther María                                                                      |          |       |              |
| Profesorado           | Picatoste Bobillo, Julio César                                                                      |          |       |              |
|                       | Pillado González, Esther María                                                                      |          |       |              |
| Correo-e              | epillado@uvigo.es                                                                                   |          |       |              |

----- GUÍA DOCENTE NON PUBLICADA -----

| DATOS IDENTIFICATIVOS                      |                                                                                  |          |       |              |
|--------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|----------|-------|--------------|
| El Menor como Víctima de Hechos Delictivos |                                                                                  |          |       |              |
| Materia                                    | El Menor como Víctima de Hechos Delictivos                                       |          |       |              |
| Código                                     | V08M042V01105                                                                    |          |       |              |
| Titulación                                 | Máster Universitario en Menores en Situación de Desprotección y Conflicto Social |          |       |              |
| Descriptores                               | Creditos ECTS                                                                    | Carácter | Curso | Cuadrimestre |
|                                            | 5                                                                                | OB       | 1     | 1c           |
| Lingua impartición                         | Castellano                                                                       |          |       |              |
| Departamento                               | Derecho público                                                                  |          |       |              |
| Coordinador/a                              | García Mosquera, Marta                                                           |          |       |              |
| Profesorado                                | García Mosquera, Marta                                                           |          |       |              |
| Correo-e                                   | mmosquera@uvigo.es                                                               |          |       |              |
| Web                                        |                                                                                  |          |       |              |
| Descripción xeral                          |                                                                                  |          |       |              |

| Competencias |                                                                                                                                                                                               |                          |
|--------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|
| Código       |                                                                                                                                                                                               | Tipoloxía                |
| CE1          | Capacidad de comprender sistemáticamente la situación jurídica y social de los menores desprotegidos y en conflicto social                                                                    | - saber<br>- saber hacer |
| CE2          | Capacidad de realizar una evaluación y análisis crítico de la normativa vigente y de los mecanismos de intervención psico-social aplicables a los menores desprotegidos y en conflicto social | - saber<br>- saber hacer |
| CE3          | Capacidad de aplicar los conocimientos adquiridos y de resolver problemas que afectan a los menores desprotegidos y en conflicto social, desde una perspectiva interdisciplinar               | - saber<br>- saber hacer |
| CE4          | Dominar habilidades y métodos de investigación específicamente relacionados con los menores desprotegidos y en conflicto social                                                               | - saber<br>- saber hacer |
| CE6          | Capacidad de comunicar y compartir con la comunidad académica y la sociedad en general los resultados de la investigación para su aprovechamiento efectivo                                    | - saber<br>- saber hacer |
| CE7          | Capacidad de realizar un análisis crítico y debatir en foros de carácter científico e investigador propuestas e ideas nuevas surgidas en el referido ámbito de estudio                        | - saber<br>- saber hacer |
| CE8          | Capacidad de incentivar e impulsar en contextos académicos y profesionales la investigación en el ámbito de los menores desprotegidos y en conflicto social                                   | - saber<br>- saber hacer |
| CT1          | Capacidad de síntesis y análisis                                                                                                                                                              | - saber<br>- saber hacer |
| CT2          | Capacidad de aprender de forma autónoma                                                                                                                                                       | - saber<br>- saber hacer |
| CT3          | Capacidad de gestión de la información                                                                                                                                                        | - saber<br>- saber hacer |
| CT4          | Capacidad de organizar y planificar                                                                                                                                                           | - saber<br>- saber hacer |
| CT5          | Capacidad de resolver problemas de forma efectiva                                                                                                                                             | - saber<br>- saber hacer |
| CT6          | Capacidad de argumentar y rebatir ideas, aplicando un pensamiento crítico y lógico                                                                                                            | - saber<br>- saber hacer |
| CT7          | Capacidad de investigar de forma colaborativa                                                                                                                                                 | - saber<br>- saber hacer |
| CT8          | Preocupación por la calidad                                                                                                                                                                   | - saber<br>- saber hacer |
| CT9          | Comportarse de forma ética y con responsabilidad social como ciudadano y como investigador                                                                                                    | - saber<br>- saber hacer |

|      |                                                                                              |                          |
|------|----------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|
| CT10 | Comunicarse de manera efectiva en el ámbito académico e investigador                         | - saber<br>- saber hacer |
| CT11 | Trabajar desde una perspectiva comparada, manejando información comparada e interdisciplinar | - saber<br>- saber hacer |

## Resultados de aprendizaje

| Resultados de aprendizaxe                                                                                                                                                                                                                                     | Competencias                                                                                                                 |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Conocer la protección penal dispensada a los menores de edad en la regulación vigente. Ser capaz de identificar las situaciones en que un menor de edad puede ser víctima de delitos y de aportar soluciones jurídicas teniendo en cuenta la realidad social. | CE1<br>CE2<br>CE3<br>CE4<br>CE6<br>CE7<br>CE8<br>CT1<br>CT2<br>CT3<br>CT4<br>CT5<br>CT6<br>CT7<br>CT8<br>CT9<br>CT10<br>CT11 |

## Contenidos

| Tema                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Delitos contra los derechos y deberes familiares                                                   | 1.1. Quebrantamiento de los deberes de custodia e inducción de menores al abandono de domicilio<br>1.2. Sustracción de menores<br>1.3. Abandono de familia, menores o personas con discapacidad necesitadas de especial protección. |
| 2. Delitos contra la integridad física y psíquica del menor. Especial referencia al maltrato infantil | 2.1. Malos tratos físicos y psíquicos: el delito de lesiones. Tipos básicos y agravados. Especial referencia al consentimiento del menor<br>2.2. Violencia habitual en el ámbito familiar<br>2.3. Acoso escolar                     |
| 3. Tutela penal del menor e incapaz en la esfera sexual                                               | 3.1. Agresiones y abusos sexuales<br>3.2. Prostitución y corrupción de menores. Pornografía infantil                                                                                                                                |

## Planificación

|                                                          | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
|----------------------------------------------------------|---------------|--------------------|--------------|
| Resolución de problemas y/o ejercicios de forma autónoma | 0             | 109                | 109          |
| Sesión magistral                                         | 16            | 0                  | 16           |

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

## Metodologías

| Descrición |
|------------|
|------------|

|                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|----------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Resolución de problemas y/o ejercicios de forma autónoma | <p>Actividad en la que se formulan problemas y/o ejercicios relacionados con la materia. El/la alumno/a debe desarrollar las soluciones adecuadas o correctas mediante la aplicación de procedimientos de transformación de la información disponible y la interpretación de los resultados. Análisis de un hecho, problema o suceso real con la finalidad de conocerlo, interpretarlo, resolverlo, generar hipótesis, contrastar datos, reflexionar, completar conocimientos, diagnosticarlo y entrenarse en procedimientos alternativos de solución.</p> <p>Actividad en la que se formulan problemas y/o ejercicios relacionados con la materia. El/la alumno/a debe desarrollar el análisis y resolución de los problemas y/o ejercicios de forma autónoma.</p> <p>El estudiante, de manera individual o en grupo, elabora un documento sobre la temática de la materia o prepara seminarios, investigaciones, memorias, ensayos, resúmenes de lecturas, conferencias, etc. Generalmente se trata de una actividad autónoma del/los estudiante/s que incluye la búsqueda y recogida de información, lectura y manejo de bibliografía, redacción. Actividades de aplicación de los conocimientos a situaciones concretas y de adquisición de habilidades básicas y procedimentales relacionadas con la materia objeto de estudio. Se desarrollan a través de las TIC de manera autónoma.</p> <p>Conferencias, charlas, exposiciones, mesas redondas, debates... realizados por ponentes de prestigio, que permiten ahondar o complementar los contenidos de la materia.</p> |
| Sesión magistral                                         | <p>Exposición por parte del profesor/a de los contenidos sobre la materia objeto de estudio, bases teóricas y/o directrices de un trabajo, ejercicio o proyecto a desarrollar por el estudiante.</p> <p>Exposición por parte del alumnado ante el/la docente y/o un grupo de estudiantes de un tema sobre contenidos de la materia o de los resultados de un trabajo, ejercicio, proyecto. Se puede llevar a cabo de manera individual o en grupo.</p> <p>Charla abierta entre un grupo de estudiantes. Puede centrarse en un tema de los contenidos de la materia, en el análisis de un caso, en el resultado de un proyecto, ejercicio o problema desarrollado previamente en una sesión magistral.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |

### Atención personalizada

| Metodologías                                             | Descripción                                                                                                                                                         |
|----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Sesión magistral                                         | Se atenderá en el horario habitual de tutorías de la profesora de la materia publicado en el centro. No se realizará atención personalizada por correo electrónico. |
| Resolución de problemas y/o ejercicios de forma autónoma | Se atenderá en el horario habitual de tutorías de la profesora de la materia publicado en el centro. No se realizará atención personalizada por correo electrónico. |

### Evaluación

|                  | Descripción                                                                                                                                                                                                                                 | Cualificación | Competencias Avaliadas |
|------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|------------------------|
| Sesión magistral | Exposición por parte del profesor de los contenidos sobre la materia objeto de estudio, bases teóricas y/o directrices de un trabajo, ejercicio o proyecto a desarrollar por el estudiante.                                                 | 40            | CE1                    |
|                  |                                                                                                                                                                                                                                             |               | CE2                    |
|                  | Exposición por parte del alumnado ante el docente y/o un grupo de estudiantes de un tema sobre contenidos de la materia o de los resultados de un trabajo, ejercicio, proyecto. Se puede llevar a cabo de manera individual o en grupo.     |               | CE3                    |
|                  |                                                                                                                                                                                                                                             |               | CE4                    |
|                  |                                                                                                                                                                                                                                             |               | CE6                    |
|                  | Charla abierta entre un grupo de estudiantes. Puede centrarse en un tema de los contenidos de la materia, en el análisis de un caso, en el resultado de un proyecto, ejercicio o problema desarrollado previamente en una sesión magistral. |               | CE7                    |
|                  |                                                                                                                                                                                                                                             |               | CE8                    |
|                  |                                                                                                                                                                                                                                             |               | CT1                    |
|                  |                                                                                                                                                                                                                                             |               | CT2                    |
|                  |                                                                                                                                                                                                                                             |               | CT3                    |
|                  |                                                                                                                                                                                                                                             |               | CT4                    |
|                  |                                                                                                                                                                                                                                             |               | CT5                    |
|                  |                                                                                                                                                                                                                                             |               | CT6                    |
|                  |                                                                                                                                                                                                                                             |               | CT7                    |
|                  |                                                                                                                                                                                                                                             |               | CT8                    |
|                  |                                                                                                                                                                                                                                             |               | CT9                    |
|                  |                                                                                                                                                                                                                                             |               | CT10                   |
|                  |                                                                                                                                                                                                                                             |               | CT11                   |

|                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |    |                                                                                                                              |
|----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Resolución de problemas y/o ejercicios de forma autónoma | Actividad en la que se formulan problemas y/o ejercicios relacionados con la materia. El alumno debe desarrollar las soluciones adecuadas o correctas mediante la aplicación de procedimientos de transformación de la información disponible y la interpretación de los resultados.<br>Análisis de un hecho, problema o suceso real con la finalidad de conocerlo, interpretarlo, resolverlo, generar hipótesis, contrastar datos, reflexionar, completar conocimientos, diagnosticarlo y entrenarse en procedimientos alternativos de solución.<br>Actividad en la que se formulan problemas y/o ejercicios relacionados con la materia. El alumno debe desarrollar el análisis y resolución de los problemas y/o ejercicios de forma autónoma.<br>El estudiante, de manera individual o en grupo, elabora un documento sobre la temática de la materia o prepara seminarios, investigaciones, memorias, ensayos, resúmenes de lecturas, conferencias, etc. Generalmente se trata de una actividad autónoma del/los estudiante/s que incluye la búsqueda y recogida de información, lectura y manejo de bibliografía, redacción.<br>Actividades de aplicación de los conocimientos a situaciones concretas y de adquisición de habilidades básicas y procedimentales relacionadas con la materia objeto de estudio. Se desarrollan a través de las TIC de manera autónoma.<br>Conferencias, charlas, exposiciones, mesas redondas, debates... realizados por ponentes de prestigio, que permiten afondar o complementar los contenidos de la materia. | 60 | CE1<br>CE2<br>CE3<br>CE4<br>CE6<br>CE7<br>CE8<br>CT1<br>CT2<br>CT3<br>CT4<br>CT5<br>CT6<br>CT7<br>CT8<br>CT9<br>CT10<br>CT11 |
|----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## **Outros comentarios e avaliación de Xullo**

### **Primera oportunidade (enero)**

**1º Para que el alumno o la alumna a sea evaluado deberá asistir como mínimo al 60% de las clases. El alumno o alumna que puntualmente y por motivos justificados no pueda completar la asistencia al 60% de las clases, deberá ponerse en contacto con la coordinadora de la materia, quien evaluará si la puntual falta de asistencia puede ser suplida por los métodos de evaluación que se le indiquen.**

**2º Por la asistencia a clase el alumno o la alumna podrá obtener hasta un 40% de la calificación final.**

**3º El 60% restante de la calificación final resultará de la evaluación de las actividades establecidas en la Guía docente de la materia.**

### **Segunda oportunidade (julio)**

**El alumno o la alumna deberá presentarse a una prueba final, teórica y/o práctica.**

## **Fuentes de información**

- Tamarit Sumalla, Josep María, La protección penal del menor frente al abuso y la explotación sexual, Aranzadi, Navarra, 2.ª ed., 2002
- Silva Sánchez, Jesús-María (Dir.), Lecciones de Derecho Penal. Parte Especial, Atelier, Barcelona, 4.ª ed., 2015
- Quintero Olivares, Gonzalo (Dir.), Comentarios al Código Penal Español. , Aranzadi, Cizur Menor (Navarra), 7.ª ed., 2016
- Queralt Jiménez, Joan, Derecho Penal Español. Parte Especial, Atelier, Barcelona, 7.ª ed., 2015
- Muñoz Conde, Francisco, Derecho Penal. Parte Especial, Tirant lo Blanch, Valencia, 20.ª ed., 2015
- Mayordomo Rodrigo, Virginia, Aspectos criminológicos, victimológicos y jurídicos de los malos tratos en el ámbito familiar, Universidad del País Vasco, Servicio editorial, 2003
- Lloria García, Paz (Dir.), Secuestro de menores en el ámbito familiar: un estudio interdisciplinar, lustel, Madrid, 2008
- Luzón Peña, Diego Manuel (Dir.), Enciclopedia Penal Básica, Comares, Granada, 2002
- Laurenzo Copello, Patricia, Los delitos de abandono de familia e impago de pensiones, Tirant lo Blanch, Valencia, 2001
- Domínguez Izquierdo, Eva Mª., Las figuras de abandono de familia en sentido estricto, Dykinson, 2005
- Díez Ripollés, José Luis, Los delitos contra la seguridad de menores e incapaces, Tirant lo Blanch, Valencia, 1999
- Aguado López, Sara, El delito de corrupción de menores: (Artículo 189.3 CP), Tirant lo Blanch, Valencia, 2004
- Lameiras Fernández, María/Orts Berenguer, Enrique (Coords.), Delitos sexuales contra menores. Abordaje psicológico, jurídico y policial , Tirant lo Blanch, Valencia, 2014
- Mendoza Calderón, Silvia, El Derecho penal frente a las formas de acoso a menores, Tirant lo Blanch, Valencia, 2014
- Pérez Álvarez, Salvador/Bruguera Ameave, Leyre/Paul Larrañaga, Kepa, Menores e internet, Aranzadi, 2014
- Quintero Olivares, Gonzalo (Dir.), Comentario a la reforma penal de 2015, Aranzadi, 2015

Villacampa Estiarte, Carolina, El Delito de Online Child Grooming o Propuesta Sexual Telemática a Menores., Tirant lo Blanch, 2015

González Cussac, José Luis (Coord.), Derecho Penal. Parte Especial., 4ª. ed., Tirant lo Blanch, 2015

Ramos Vázquez, José Antonio, Política criminal, cultura y abuso sexual de menores, Tirant lo Blanch, 2016

Hernández de Frutos, Teodoro/O'Reilly, Mary Brigid, Investigación sobre la delincuencia y el bullying escolar en España. Teoría, evolución y tendencias, Tirant lo Blanch, 2016

---

## **Recomendaciones**

### **Materias que continúan o temario**

El Menor como Infractor/V08M042V01106

**DATOS IDENTIFICATIVOS****O Menor como Infractor**

|                    |                                                                                  |          |       |              |
|--------------------|----------------------------------------------------------------------------------|----------|-------|--------------|
| Materia            | O Menor como Infractor                                                           |          |       |              |
| Código             | V08M042V01106                                                                    |          |       |              |
| Titulacion         | Máster Universitario en Menores en Situación de Desprotección e Conflicto Social |          |       |              |
| Descriptores       | Creditos ECTS                                                                    | Carácter | Curso | Cuadrimestre |
|                    | 5                                                                                | OB       | 1     | 1c           |
| Lingua impartición | Castelán                                                                         |          |       |              |
| Departamento       | Dereito público                                                                  |          |       |              |
| Coordinador/a      | Vicente Remesal, Javier de                                                       |          |       |              |
| Profesorado        | Vicente Remesal, Javier de                                                       |          |       |              |
| Correo-e           | jremesal@uvigo.es                                                                |          |       |              |

----- GUÍA DOCENTE NON PUBLICADA -----

| <b>DATOS IDENTIFICATIVOS</b>    |                                                                                                                                                                                                                      |          |       |              |
|---------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|-------|--------------|
| <b>Proceso Penal de Menores</b> |                                                                                                                                                                                                                      |          |       |              |
| Materia                         | Proceso Penal de Menores                                                                                                                                                                                             |          |       |              |
| Código                          | V08M042V01201                                                                                                                                                                                                        |          |       |              |
| Titulación                      | Máster Universitario en Menores en Situación de Desprotección e Conflicto Social                                                                                                                                     |          |       |              |
| Descriptores                    | Creditos ECTS                                                                                                                                                                                                        | Carácter | Curso | Cuadrimestre |
|                                 | 5                                                                                                                                                                                                                    | OB       | 1     | 2c           |
| Lingua impartición              | Castelán<br>Galego                                                                                                                                                                                                   |          |       |              |
| Departamento                    | Dereito público                                                                                                                                                                                                      |          |       |              |
| Coordinador/a                   | Grande Seara, Pablo                                                                                                                                                                                                  |          |       |              |
| Profesorado                     | Grande Seara, Pablo                                                                                                                                                                                                  |          |       |              |
| Correo-e                        | pgrande@uvigo.es                                                                                                                                                                                                     |          |       |              |
| Web                             |                                                                                                                                                                                                                      |          |       |              |
| Descrición xeral                | Nesta materia estúdase o proceso penal que se aplica para enxuciar aos menores (entre 14 e 18 anos) que cometen feitos delictivos, e as súas particularidades con respecto ao proceso penal que rexe para os adultos |          |       |              |

| <b>Competencias</b> |                                                                                                                                                                                   |                                      |
|---------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|
| Código              |                                                                                                                                                                                   | Tipoloxía                            |
| CE1                 | Capacidade de comprender sistemáticamente a situación xurídica e social dos menores desprotexidos e en conflito social                                                            | - saber facer                        |
| CE2                 | Capacidade de facer unha avaliación e análise crítica da normativa vixente e dos mecanismos de intervención psico-social aplicables ós menores desprotexidos e en conflito social | - saber facer                        |
| CE3                 | Capacidade de aplicar os coñecementos adquiridos e de resolver problemas que afectan ós menores desprotexidos e en conflito social, dende una perspectiva interdisciplinar        | - saber facer                        |
| CE4                 | Dominar habilidades e métodos de investigación especificamente relacionados cos menores desprotexidos e en conflito social                                                        | - saber facer                        |
| CE6                 | Capacidade de comunicar e compartir coa comunidade académica e a sociedade en xeral os resultados da investigación para o su aproveitamento efectivo                              | - saber facer                        |
| CE7                 | Capacidade de facer unha análise crítica e debatir en foros de carácter científico e investigador propostas e ideas novas xurdidas no referido ámbito de estudo                   | - saber facer                        |
| CE8                 | Capacidade de incentivar e impulsar en contextos académicos e profesionais a investigación no ámbito dos menores desprotexidos e en conflito social                               | - saber facer<br>- Saber estar / ser |
| CT1                 | Capacidade de síntese e análise                                                                                                                                                   | - saber facer                        |
| CT2                 | Capacidade de aprender de forma autónoma                                                                                                                                          | - saber facer                        |
| CT3                 | Capacidade de gestión da información                                                                                                                                              | - saber facer                        |
| CT4                 | Capacidade de organizar e planificar                                                                                                                                              | - saber facer                        |
| CT5                 | Capacidade de resolver problemas de forma efectiva                                                                                                                                | - saber facer                        |
| CT6                 | Capacidade de argumentar y rebatir ideas, aplicando un pensamento crítico e lóxico                                                                                                | - saber facer                        |
| CT7                 | Capacidade de investigar de forma colaborativa                                                                                                                                    | - saber facer                        |
| CT8                 | Preocupación pola calidade                                                                                                                                                        | - Saber estar / ser                  |
| CT9                 | Comportarse de forma ética e con responsabilidade social coma cidadán e coma investigador                                                                                         | - Saber estar / ser                  |
| CT10                | Comunicarse de xeito efectivo no ámbito académico e investigador                                                                                                                  | - saber<br>- saber facer             |
| CT11                | Traballar dende unha perspectiva comparada, manexando información comparada e interdisciplinar                                                                                    | - saber facer                        |
| CT12                | Capacidade de captar e aproveitar con eficiencia os recursos destinados á investigación                                                                                           | - saber<br>- saber facer             |

| <b>Resultados de aprendizaxe</b> |              |
|----------------------------------|--------------|
| Resultados de aprendizaxe        | Competencias |



Coñecemento por parte do estudante das particularidades da xurisdicción penal de menores en España e dos principios informadores e especialidades do proceso penal de menores; así como familiarizarse co seu funcionamento práctico.

CE1  
CE2  
CE3  
CE4  
CE6  
CE7  
CE8  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT8  
CT9  
CT10  
CT11  
CT12

## Contidos

### Tema

Suxeitos intervinientes no proceso penal de menores

- Xulgados de menores
- Ministerio Fiscal
- Policía xudicial
- O menor imputado
- O abogado do menor
- A vítima. O acusador particular
- O Equipo Técnico

Os Xulgados de Menores

- Organización
- Ámbito competencial

Principios informadores do proceso penal de menores

Desenvolvemento do proceso penal de menores

- Incoación do expediente de reforma
- Fase de instrucción
- Fase de audiencia ou xuízo
- Sentencia
- Recursos

Medidas cautelares no proceso penal de menores

A responsabilidade civil derivada do delito no proceso penal de menores

## Planificación docente

|                                        | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
|----------------------------------------|---------------|--------------------|--------------|
| Sesión maxistral                       | 13            | 42                 | 55           |
| Estudo de casos/análises de situacións | 2             | 17                 | 19           |
| Estudos/actividades previos            | 0             | 50                 | 50           |
| Probas de tipo test                    | 1             | 0                  | 1            |

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

## Metodoloxía docente

|                                        | Descrición                                                                                                                                                                                                                                  |
|----------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Sesión maxistral                       | Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.                                                          |
| Estudo de casos/análises de situacións | Análise dun feito, problema ou caso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución |
| Estudos/actividades previos            | Busca, lectura e estudo de bibliografía, lexislación e xurisprudencia, que se realizarán de forma autónoma por parte do alumnado                                                                                                            |

## Atención personalizada

| Metodoloxías | Descrición |
|--------------|------------|
|--------------|------------|

|                                        |                                                                                                                                                                                                                                  |
|----------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Estudo de casos/análises de situacións | Con ocasión das sesións presenciais do Master, o profesor atenderá aos alumnos de forma personalizada ó efecto de aclarar dúbidas ou compartir impresións sobre os contidos da materia ou outras cuestións de carácter académico |
| Sesión maxistral                       | Con ocasión das sesións presenciais do Master, o profesor atenderá aos alumnos de forma personalizada ó efecto de aclarar dúbidas ou compartir impresións sobre os contidos da materia ou outras cuestións de carácter académico |
| Estudos/actividades previos            | Con ocasión das sesións presenciais do Master, o profesor atenderá aos alumnos de forma personalizada ó efecto de aclarar dúbidas ou compartir impresións sobre os contidos da materia ou outras cuestións de carácter académico |

| <b>Avaliación</b>                      |                                                                                                                                                                                                            |               |                                                                                           |
|----------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                        | Descrición                                                                                                                                                                                                 | Cualificación | Competencias Avaliadas                                                                    |
| Estudo de casos/análises de situacións | Valórase a preparación por parte dos alumnos/as dos casos presentados polo profesor e a súa participación nos debates que sobre eles se susciten na aula                                                   | 30            | CE1<br>CE2<br>CE3<br>CE4<br>CT1<br>CT2<br>CT3<br>CT5<br>CT6<br>CT8<br>CT9<br>CT11<br>CT12 |
| Sesión maxistral                       | Valórase a asistencia ás sesións maxistrais e a participación do alumno nos debates que se susciten na aula                                                                                                | 30            | CE6<br>CE7<br>CE8<br>CT1<br>CT3<br>CT5<br>CT6<br>CT10                                     |
| Probas de tipo test                    | Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta. Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. | 40            | CE2<br>CE3<br>CT1<br>CT2<br>CT3<br>CT5                                                    |

#### **Outros comentarios e avaliación de Xullo**

1. Para que o/a alumno/a sexa avaliado deberá asistir como mínimo ao 60% das clases. O/A alumno/a que puntualmente e por motivos xustificadas non poida completar a asistencia ao 60% das clases, deberá poñerse en contacto co/a coordinador/a da materia, quen avaliará se a puntual falta de asistencia pode ser suplida polos métodos de avaliación que se lle indiquen.
2. Pola asistencia á clase o/a alumno/a poderá obter ata un 40% da cualificación final. O 60% restante da cualificación final resultará da avaliación das actividades establecidas na Guía docente da materia.
3. En segunda convocatoria, o/a alumno/a deberá entregar os traballos ou actividades esixidas na materia ao longo do curso, e ademais deberá presentarse a unha proba final, teórica e/ou práctica.

#### **Bibliografía. Fontes de información**

Mora Alarcón, J.A., Derecho Penal y Procesal de Menores (Doctrina, jurisprudencia y formularios), Tirant lo Blanch, 2002  
López López, A.M., Ley Orgánica reguladora de la responsabilidad penal de los menores (Comentarios, concordancias y jurisprudencia), Comares, 2004

Ornosa Fernández, M.R., Derecho Penal de Menores. Comentarios a la Ley Orgánica 5/2000, de 12 de enero, reguladora de la responsabilidad penal de los menores, Bosch, 2007

Dolz Lago, M.J., Comentarios a la Legislación Penal de Menores, Tirant lo Blanch, 2007

De Urbano Castrillo, E. y De la Rosa Cortina, J.M., La Responsabilidad Penal de los Menores (Adaptada a la LO 8/2006, de 4 de diciembre), Thomson-Aranzadi, 2007

González Pillado, E. (Coord.), Proceso Penal de Menores, Tirant lo Blanch, 2008

García-Rostán Calvín, G., El Proceso Penal de Menores, Aranzadi, 2007

---

## **Recomendaciones**

### **Materias que se recomienda ter cursado previamente**

O Menor como Infractor/V08M042V01106

O Menor como Víctima de Feitos Delitivos/V08M042V01105

**DATOS IDENTIFICATIVOS****A Intervención Socio-Educativa con Menores en Situación de Risco, Desprotección e Conflicto Social**

|                    |                                                                                                                                                                                                                  |          |       |              |
|--------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|-------|--------------|
| Materia            | A Intervención Socio-Educativa con Menores en Situación de Risco, Desprotección e Conflicto Social                                                                                                               |          |       |              |
| Código             | V08M042V01202                                                                                                                                                                                                    |          |       |              |
| Titulación         | Máster Universitario en Menores en Situación de Desprotección e Conflicto Social                                                                                                                                 |          |       |              |
| Descriptores       | Creditos ECTS                                                                                                                                                                                                    | Carácter | Curso | Cuadrimestre |
|                    | 7                                                                                                                                                                                                                | OB       | 1     | 2c           |
| Lingua impartición | Castelán<br>Galego                                                                                                                                                                                               |          |       |              |
| Departamento       | Análise e intervención psicosocioeducativa<br>Dereito público<br>Dereito público especial<br>Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía                                                        |          |       |              |
| Coordinador/a      | Verde Diego, María del Carmen                                                                                                                                                                                    |          |       |              |
| Profesorado        | Aguiar Fernández, Francisco Javier<br>Arias Martínez, María Antonia<br>Braña Rey, Fatima<br>Casado Neira, David<br>Fernández Docampo, María Belén<br>Martínez Yáñez, Nora María<br>Verde Diego, María del Carmen |          |       |              |
| Correo-e           | carmenverde@uvigo.es                                                                                                                                                                                             |          |       |              |

----- GUÍA DOCENTE NON PUBLICADA -----

**DATOS IDENTIFICATIVOS****A Mediación como Medio de Solución de Conflictos con Menores**

|                    |                                                                                                                                                                             |          |       |              |
|--------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|-------|--------------|
| Materia            | A Mediación como Medio de Solución de Conflictos con Menores                                                                                                                |          |       |              |
| Código             | V08M042V01203                                                                                                                                                               |          |       |              |
| Titulación         | Máster Universitario en Menores en Situación de Desprotección e Conflicto Social                                                                                            |          |       |              |
| Descriptores       | Creditos ECTS                                                                                                                                                               | Carácter | Curso | Cuadrimestre |
|                    | 6                                                                                                                                                                           | OB       | 1     | 2c           |
| Lingua impartición | Castelán<br>Galego                                                                                                                                                          |          |       |              |
| Departamento       | Análise e intervención psicosocioeducativa<br>Dereito público                                                                                                               |          |       |              |
| Coordinador/a      | Fernández Fustes, María Dolores                                                                                                                                             |          |       |              |
| Profesorado        | Braña Rey, Fatima<br>Fariña Rivera, Francisca<br>Fernández Fustes, María Dolores<br>Grande Seara, Pablo<br>Pillado González, Esther María<br>Vázquez Figueiredo, María José |          |       |              |
| Correo-e           | dfustes@uvigo.es                                                                                                                                                            |          |       |              |

----- GUÍA DOCENTE NON PUBLICADA -----

| <b>DATOS IDENTIFICATIVOS</b> |                                                                                                                                                                                                                                        |          |       |              |
|------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|-------|--------------|
| <b>Trabajo Fin de Máster</b> |                                                                                                                                                                                                                                        |          |       |              |
| Materia                      | Trabajo Fin de Máster                                                                                                                                                                                                                  |          |       |              |
| Código                       | V08M042V01204                                                                                                                                                                                                                          |          |       |              |
| Titulación                   | Máster Universitario en Menores en Situación de Desprotección y Conflicto Social                                                                                                                                                       |          |       |              |
| Descriptores                 | Creditos ECTS                                                                                                                                                                                                                          | Carácter | Curso | Cuadrimestre |
|                              | 12                                                                                                                                                                                                                                     | OB       | 1     | 2c           |
| Lingua impartición           | Castellano                                                                                                                                                                                                                             |          |       |              |
| Departamento                 | Derecho privado                                                                                                                                                                                                                        |          |       |              |
| Coordinador/a                | Estévez Abeleira, Teresa Dolores                                                                                                                                                                                                       |          |       |              |
| Profesorado                  | Estévez Abeleira, Teresa Dolores                                                                                                                                                                                                       |          |       |              |
| Correo-e                     | estevez.abeleira@uvigo.es                                                                                                                                                                                                              |          |       |              |
| Web                          |                                                                                                                                                                                                                                        |          |       |              |
| Descripción xeral            | En esta materia el/la alumno/a, bajo la dirección del/a tutor/a que se le asignará, deberá elaborar, presentar e defender un trabajo de investigación inédito u original, relativo a alguno de los temas sobre los que versa o Máster. |          |       |              |

| <b>Competencias</b> |                                                                                                                                                                                               |                                     |
|---------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|
| Código              |                                                                                                                                                                                               | Tipoloxía                           |
| CE1                 | Capacidad de comprender sistemáticamente la situación jurídica y social de los menores desprotegidos y en conflicto social                                                                    | - saber<br>- saber hacer            |
| CE2                 | Capacidad de realizar una evaluación y análisis crítico de la normativa vigente y de los mecanismos de intervención psico-social aplicables a los menores desprotegidos y en conflicto social | - saber<br>- saber hacer            |
| CE3                 | Capacidad de aplicar los conocimientos adquiridos y de resolver problemas que afectan a los menores desprotegidos y en conflicto social, desde una perspectiva interdisciplinar               | - saber<br>- saber hacer            |
| CE4                 | Dominar habilidades y métodos de investigación específicamente relacionados con los menores desprotegidos y en conflicto social                                                               | - saber hacer                       |
| CE5                 | Capacidad de concebir, diseñar y poner en práctica, con seriedad académica, un proceso de investigación en el ámbito de los menores desprotegidos y en conflicto social                       | - saber hacer                       |
| CE6                 | Capacidad de comunicar y compartir con la comunidad académica y la sociedad en general los resultados de la investigación para su aprovechamiento efectivo                                    | - saber hacer                       |
| CE7                 | Capacidad de realizar un análisis crítico y debatir en foros de carácter científico e investigador propuestas e ideas nuevas surgidas en el referido ámbito de estudio                        | - saber<br>- saber hacer            |
| CE8                 | Capacidad de incentivar e impulsar en contextos académicos y profesionales la investigación en el ámbito de los menores desprotegidos y en conflicto social                                   | - saber hacer                       |
| CT1                 | Capacidad de síntesis y análisis                                                                                                                                                              | - saber hacer                       |
| CT2                 | Capacidad de aprender de forma autónoma                                                                                                                                                       | - saber hacer                       |
| CT3                 | Capacidad de gestión de la información                                                                                                                                                        | - saber hacer                       |
| CT4                 | Capacidad de organizar y planificar                                                                                                                                                           | - saber hacer                       |
| CT5                 | Capacidad de resolver problemas de forma efectiva                                                                                                                                             | - saber hacer                       |
| CT6                 | Capacidad de argumentar y rebatir ideas, aplicando un pensamiento crítico y lógico                                                                                                            | - saber hacer                       |
| CT7                 | Capacidad de investigar de forma colaborativa                                                                                                                                                 | - saber hacer                       |
| CT8                 | Preocupación por la calidad                                                                                                                                                                   | - Saber estar /ser                  |
| CT9                 | Comportarse de forma ética y con responsabilidad social como ciudadano y como investigador                                                                                                    | - saber hacer<br>- Saber estar /ser |
| CT10                | Comunicarse de manera efectiva en el ámbito académico e investigador                                                                                                                          | - saber hacer                       |
| CT11                | Trabajar desde una perspectiva comparada, manejando información comparada e interdisciplinar                                                                                                  | - saber hacer                       |
| CT12                | Capacidad de captar y aprovechar con eficiencia los recursos destinados a la investigación                                                                                                    | - saber hacer                       |

## Resultados de aprendizaje

| Resultados de aprendizaxe                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Competencias |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| El Trabajo de Fin de Máster deberá permitir verificar la adquisición por el estudiante de todas las competencias previstas para la obtención del Título, de modo que acredite su capacidad de elaborar, presentar y defender un trabajo de investigación inédito u original, relativo a alguno de los temas sobre los que versa el Máster. | CE1          |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | CE2          |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | CE3          |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | CE4          |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | CE5          |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | CE6          |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | CE7          |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | CE8          |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | CT1          |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | CT2          |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | CT3          |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | CT4          |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | CT5          |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | CT6          |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | CT7          |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | CT8          |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | CT9          |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | CT10         |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | CT11         |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | CT12         |

### Contenidos

#### Tema

A lo largo del curso, se ofrecerá al estudiante una lista de temas sobre los que podrá versar su Trabajo (en todo caso, relativos a los contenidos del Máster) con el correspondiente tutor/a, a fin de que pueda escoger el que resulte de su interés (según las prioridades y criterios concretos que en su momento se determinen).

### Planificación

|                    | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
|--------------------|---------------|--------------------|--------------|
| Trabajos tutelados | 10            | 290                | 300          |

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

### Metodoloxías

|                    | Descrición                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|--------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Trabajos tutelados | El estudiante, de modo individual, y con las correspondientes tutorías personalizadas, debe elaborar su Trabajo de Fin de Máster. Esta actividad incluye, fundamentalmente: <ul style="list-style-type: none"> <li>- Recopilación, descripción y análisis de fuentes y bibliografía.</li> <li>- Tutorías con el tutor/a académico.</li> <li>- Realización del Trabajo de Fin de Máster.</li> <li>- Presentación y defensa del Trabajo.</li> </ul> |

### Atención personalizada

| Metodoloxías       | Descrición |
|--------------------|------------|
| Trabajos tutelados |            |

### Evaluación

| Descrición | Cualificación Competencias Avaliadas |
|------------|--------------------------------------|
|------------|--------------------------------------|

|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     |      |
|--------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|------|
| Trabajos tutelados | Para la evaluación del Trabajo Fin de Master, el/la alumno/a deberá entregar a la Coordinadora de esta materia (Profª. Dra. Teresa Estévez Abeleira) tres copias del Trabajo debidamente encuadernadas, así como enviarle el documento en formato pdf, con al menos diez días de antelación a la fecha fijada para la exposición y defensa de los Trabajos. El Trabajo deberá presentarse con el visto bueno del/a tutor/a y firmado por éste/a.<br>El Tribunal evaluador de los Trabajos Fin de Máster, que estará integrado por tres profesores/as del Máster, evaluará los Trabajos de acuerdo con los siguientes criterios:<br>a.- Estructura y contenido del Trabajo: hasta 6 puntos (60% de la puntuación final).<br>b.- Exposición del resumen y conclusiones ante el Tribunal: hasta 3 puntos (30% de la puntuación final).<br>c.- Debate con los miembros del Tribunal sobre las cuestiones que le formulen al autor del Trabajo: hasta 1 punto (10% de la puntuación final). | 100 | CE1  |
|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     | CE2  |
|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     | CE3  |
|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     | CE4  |
|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     | CE5  |
|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     | CE6  |
|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     | CE7  |
|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     | CE8  |
|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     | CT1  |
|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     | CT2  |
|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     | CT3  |
|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     | CT4  |
|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     | CT5  |
|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     | CT6  |
|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     | CT7  |
|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     | CT8  |
|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     | CT9  |
|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     | CT10 |
|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     | CT11 |
|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     | CT12 |

---

#### Outros comentarios e avaliación de Xullo

Serán aplicables en la segunda convocatoria los mismos criterios expuestos para la primera convocatoria

---

#### Fuentes de información

Según el tema concreto escogido para el Trabajo de Fin de Máster, el/la Tutor/a académico/a facilitará al alumno/a la bibliografía que considere imprescindible o recomendada, debiendo ésta ser completada mediante recopilación propia por parte del/la estudiante.

---

#### Recomendaciones

---